

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.-
poluletna . . . „ 2.-
četrtna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 29.

V Ljubljani, dne 14. junija 1912.

Leto VII.

Strokovna društva v Rusiji.

Moderna strokovna organizacija se je pričela ustanavljati v Rusiji šele zadnje čase. Industrijsko delavstvo se je v Rusiji nekoliko drugače razvijalo, kakor v zahodni Evropi. Prve tvornice v Rusiji so se ustanovile pod vlado Petra Velikega. Ustanavljali so jih trgovci in rokodelci, ki niso imeli sužnjev, ker so smeli imeti sužnje le plemiči. Država je sicer nakazala tvorničarjem tudi državne sužnje, a ker je bilo teh premalo, so delali s sužnji begunci, s postopači in z berači, ki so bili obsojeni na delo v tvornico za celo življenje. Peter Veliki je dovolil tvorničarjem kupovati sužnje. Kljub temu je manjkalo delavcev. Plemiči so po svojih posestvih jeli ustanavljati tvornice. Vedno napredujoča tehnika je pa izpremenila prisilno v plačilno delo. Carjev ukaz leta 1861. je osvobodil tudi tvorniške sužnje, ki so zapuščali tvornice kar v trumah, ko jih niso smeli več siliti delati. Kmetje so hodili deloma pozimi delat v tvornice. Veliko takih kmetov je ostalo trajno v tvornicah. Delavci so v mestih ustanavljali svoje zveze, ki so jim preskrbovale delo in ki so tudi skrbele za skupno prehranjenje. Strokovno združevanje so pa onemogočevale velike narodne in verske razlike. Le ob stavkah so se delavci združevali, a po končanih stavkah so njih organizacije zopet razpadle. Prvi so se trajno organizirali judovski delavci leta 1897. zahodne Rusije v svoji »Splošni judovski delavski zvezi«, ki se je obdržala tudi ob nemirih. Delavsko zaupništvo je skušalo izvesti leta 1903. rusko finančno ministrstvo, ki je takrat imelo tudi trgovski in industrijski oddelek. Delavske starejšine, ki naj bi jih volilo delavstvo, naj bi se posvetovale o delavskih zadevah s tvorničarji in z revizorji. Ustanovitev so pa preprečili tvorničarji pa tudi socialni demokratje. V Moskvi je poizkušala policija ustanavljati delavska društva, ki naj bi jih policija nadzorovala

zato, da delavce odtegne od socialistov. Res je ustanovila policija v Moskvi več takih pomožnih delavskih blagajn. V Minsku je ustanovila neka Vilbuševič sporazumno z orožniškim polkovnikom judovsko neodvisno delavsko stranko, v Odesi pa dr. Šajevič in Černovecki delavsko društvo po sodelovanju policije. A tudi po policiji ustanovljena delavska društva so takoj stavila zahteve in tvorničarji so izposlovali, da so se po policiji ustanovljena delavska društva razpustila. Znano je, da je pop Gapon v Petersburgu leta 1904. ustanovil po policiji dovoljeno društvo tvorniških delavcev. Znano je, da so v krvi zadušili velik izprevod delavcev, ki je leta 1905. nesel carju spomenico o delavskih zahtevah. Od Gaponovega društva je otala le še neka mala pomožna blagajna. V Moskvi se je ustanovila leta 1903. prva tajna strokovna organizacija tiskarjev, dve leti pozneje pa v Peterburgu. Tudi po drugih mestih so sledile strokovne organizacije. Največ stavk je bilo v Rusiji leta 1905, 13.110, stavkalo je 2.700.000 delavcev. Ko je vlada potlačila decembra 1905 vstajo v Moskvi, so veliko strokovnih društev razpustili. Tudi tvorničarji so se združevali proti delavcem. Dne 4. marca 1906 se je izdala postava, ki dovoljuje pod gotovimi pogoji strokovna društva. Takrat je obstajalo še 26 strokovnih društev v Peterburgu, 8 v Moskvi, 7 v Odesi, 12 v Vilni in še nekatera po raznih mestih. Prvo četrletje 1907 je bilo na Ruskem 652 strokovnih društev z 245.555 člani. Največ jih je bilo v Moskvi; 98 s 60.942 člani, slede Peterburg 61 s 53.514 člani, Poljsko s 47.712 člani v 62 društvih, Kavkaz 43 s 16.172 člani. Število tajnih organizacij seveda ni znano.

Rdeči oskrunjevalci cerkvâ.

V Belgiji so se vršile volitve v državno zbornico, kjer so sijajno zmagali katoličani nasproti socialnodemokratsko liberalnemu bloku. Združeni framazoni so vsled tega silno popar-

jeni in tudi razburjeni. Z vso resnostjo so pričakovali, da iztrgajo katoličanom večino v belgijski zbornici. Toda so se grozno zmotili. Vsled tega je moral po volitvah na ulico soc. demokratično organiziran delavec, da tam dokumentira in pred celim svetom dokaže, kaj se je naučil v socialni demokraciji. V Bruslju in nekaterih drugih mestih je prišlo do velikanskih rabuk. Socialno demokratična nahujskana sodrga se je lotila cerkva in samostanov. V neki cerkvi so razbili tabernakelj in sv. hostije razmetali po tleh in poteptali. Razbili so stare umetnine in umetno slikana okna. Šele vojaštvu se je posrečilo, zabraniti nadaljno »kulturno« delo socialne demokracije. Ti dogodki nam zopet kažejo, koliko je dati na soc. demokratično načelo svobode. Socialni demokratje, ki povsod zahtevajo politično prostost, tisti sami teptajo z nogami, ako se ne vrši v njih zmislju. Tako postopanje kaže v resnici barabski značaj. Vera jim je zasebna stvar, toda podirati cerkve in samostane naj bi bilo načelo stranke. Kje se dobi večja hinavščina? Pri vseh večjih kravalih, ki jih je priredila soc. demokracija, so bile cilj razbijanja predvsem cerkve in samostani. Pri občinskih volitvah na Dunaju so ustavili in obkolili soc. dem. agitatorji v Otakringu duhovnika, ki je bil na potu prevideti bolnika. Previzitirali so mu žepa, ga psovali itd., šele ko je prišla policija, so zbežali na vse strani. Tako dokazuje socialna demokracija svoja načela, poleg tega pa tudi vandalski nagen. Lepa bodočnost!

Nekaj o bratovskih skladnicah.

Morda bo ustrezno marsikakemu bravcu »Naše Moči«, ako dobi v predalih lista nekoliko gradiva o bratovskih skladnicah. Bratovske skladnice so zasnovane za rudarje in delavce v plavžih, ako so isti v neposredni zvezi z rudarstvom. Namen bratovskih skladnic je skrb za delavce v slučajih nezgod in delanezmožnosti. Sicer bratovske skladnice na današnji podlagi nikakor ne ustrezajo potrebam delavstva, vendar pa jih moramo smatrati nekakim predhodnicam delavskega zavarovanja za starost in onemoglost. Tu podajemo delovanje bratovskih skladnic za leto 1908, kakor to navaja statistično poročilo ministrstva za javna dela.

Pri 173 rudniških bratovskih skladnicah, ki so vposlale za poslovno leto 1908 statistične po-

Na smrt obsojeni kralj.

(Zgodovinska povest.)

(Dalje.)

Starček na to takole govori:

»Moja starost in slabost mi ne dopuščata, da bi mogel veliko spati. Ne morem več tako delati, kakor včasih, zato se ne utrudim. Stara Pendula, ki je krepka, mi vse preskrbi. Ker biva naša gospoda na deželi, sva sama v hiši. Pendula trdno spi. Mene pa, ki imam okno na cesti, vzbudi vsak šum. Radovednost in nemir povzročita, da gledam, kaj da se godi. Pred dvema tednoma sem že zato zapazil, da izpusti Pasquita, mala služkinja Done Leonore, vsako noč v hišo mladega plemiča, ki je zapuščal hišo navadno nekoliko prej, ko je napočil dan. Tako se je zgodilo tudi pred tisto usodno nočjo. Plemič je bil jako razposajen in razposajen je bil tudi, ko je odhajal. Ko so se duri za njim zaprle, je obstal na cesti, gledal na okno Done Leonore, metal poljube in zaklical s pritajenim glasom: »To vzemi kot jamstvo moje ljubezni«. Vrgel je neko stvar proti oknu, ki pa ni padla skozi okno, marveč žvenketaje na tla. Tega ni opazil, da je trenutek prej Dona Leonora okno zapustila in ni opazila, kaj da je vrgel. Mene ni nih-

če opazil, ker nisem imel luči prižgane. Ko je postalo tiho, sem se podal ves radoveden na cesti in našel, kar sem iskal. Mislil sem si, da bo stvar Dona Leonora od mene odkupila. A prišlo je drugače. Drugo jutro je Don Salusto odpotoval s svojo sestro in s Pasquito. Zdaj sem upal na plemiča. Ta je tud res prihodnjo noč prišel. Prerekal se je s staro vratarico, nato pa z nekim policistom. Kmalu sem čul, da rožlja orožje. Napravim luč in vidim, da je plemič zabodel policista. V strahu sem se zgrudil. Vi ste vse zaslišavali, mene radi moje starosti niste. Ko mi je prinesla stara Pendula večerjo, mi je povedala, da bodo jutri velikega sodnika obglavili, če ne odkrije, kdo da je stražnika usmrtil. To me je spravilo v obup. Če bi mogel poslati velikemu sodniku tisti prstan, ki ga je plemič ponoči pred umorom vrgel proti Leonorinem oknu, bi morebiti iz podob in črk in iz dragih kamnov doznal, kdo da je morilec. Končno čujem na cesti korake. Šel sem k oknu in sem Vas izpoznal. Tu je prstan. Bog daj, da izpoznate lastnika!«

Starček utrujen utihne.

Pasqual vzame prstan in si ga ogleduje. Prstan je iz čistega zlata, okrašen z rubinom posebne velikosti z nenavadnim ognjem.

Veliki sodnik je komaj pogledal prstan, ko

je njegov sicer blede obraz še bolj pobledel in postal sličen novopadlemu snegu na vrhovih Siere Modene.

»O Bog«, je zdihoval! »Moje strašne slutnje me žalibog niso varale! In tega dragocenega predmeta se je lahko mislilo iznebiti!«

Čez nekaj trenutkov se je obrnil k starčku in rekel:

»Vi veste, da je vrgel prstan tisti mož, ki je umoril Antonija Mendeza?«

»Da, gospod. To lahko prisežem. A kdo je...?«

»Ali naj Vam pomagam v posteljo?«

»Ne, gospod.«

»Dobro Vam in nič se ne bojte. Domovini ste storili veliko uslugo!«

Pasqual je stisnil krčevito prstan v desnico, zapustil je hišo in omahovaje korakal proti pravosodni palači. Če bi ga bil kdo videl, bi bil moral misliti, da drži v roki lastno smrtno obsodbo. A kjer je zdaj srečaval policijske oddelke, je pozval voditelje k sebi in jim izdajal tajne ukaze.

Ko je došel v pravosodno palačo, je zapisal nekaj vrstic na velik pergament, pritisnil nanj svoj velik pečat in poklical oba člana najvišjega sodišča, ki sta imela službo v palači. Enemu je izročil pergament, drugemu pa svojo palico,

datke, je bilo 168 samostojnih provizijskih blagajn, oziroma provizijskih blagajniških oddelkov. Od teh pride za statistiko le 57 v pošte. 26 blagajn ni imelo dejanskih (aktivnih) članov, temveč le ljudi, ki so dobivali rento. Vsled tega ostane za poslovno leto 131 bratovskih skladnic, z dejanskimi za provizijo zavarovanimi člani. Število zavarovanih članov je znašalo v povprečju 176.366, ali na eno blagajno 1346 članov.

Skupni dohodki provizijskih blagajn rudarskih bratovskih skladnic so znašali za poslovno leto 1672 milijonov kron (16.720.000 K), od katerih pripade 1064 milijonov kron na tekoče blagajniške doneske in 466 milijonov (?) na obresti. Vseh izdatkov je bilo 1296 milijonov kron ali 78,73% zgoraj navedenih tekočih doneskov, za zavarovalnine bratovskih skladnic. Prebitek dohodkov znaša 376 milijonov kron, s čemer so se pomnožili rezervni zakladi provizijskih blagajn bratovskih skladnic. S tem so narastli, oziroma se zvišali rezervni zakladi provizijskih blagajn oncem leta 1908 na 11405 milijonov K (114.050.000 K). Ta svota znači obenem prebitek aktiv provizijskih blagajn nad pasivi. Pri 26 blagajnah brez dejanskih članov so znašali doneski 28.918 K, od teh pripada na obresti 24.785 kron. Izdatki so znašali 88.413 K, med temi 25 tisoč 390 K zavarovalnine.

Skupno premoženje teh blagajn je znašalo koncem poslovnega leta 564.463 K. Povprečna svota rezervnega zaklada za vsakega aktivnega člana se računi na 646 K 72 vin. Počesni letni prispevek polnoopravičenega člana v dosego pravice za provizijo sebi ter za ženo in otroke znaša 28 K 24 vin. Letni prispevek nižje (manj) opravičenega člana bratovske skladnice, za dosego pravice do zavarovalnine v slučaju ponesrečanja za svojo osebo, za ženo in sirote je znašal 6 K 15 vin.

Povprečni znesek letne provizije za enega polnoopravičenega člana - invalida se je proračunil z 243 K 6 vin., nasproti zakonito določeni najnižji svoti 200 K. Za manjupravičene invalide je znašala povprečna svota 181 K 71 vin., povprečna letna provizija vdove polnopravičenega člana je znašala 98 K 20 vin., letni podporni prispevek za siroto po takemu članu pa 36 K 37 vin. Povprečna renta vdove po v službi ponesrečenem manjupravičenem članu 157 K 8 vin., povprečna letna podpora sirote po te vrste članu pa 38 K 96 vin. Invalidov je postalo v poslovnem letu 1908, 2685, pri čemer je v 241 slučajih vzrok invaliditeti poškodba pri delu. V celoti pride na 73 polnopravičenih rudarskih delavcev en slučaj invaliditete in na 739 članov en slučaj nezgode, kot vzrok za invaliditete.

Tudi z ozirom na umrljivost (kakor glede invaliditete) je bilo 178.174 rudarskih in fužinskih delavcev pod enoletnim nadzorstvom. Od tedaj je umrlo 1351 oseb, med njimi 179 slučajev ponesrečenja pri delu. Splošno pride na 152 popolnih članov en smrtni slučaj in na 995 članov en slučaj smrti vsled ponesrečenja v službi.

Iz teh števil in dejstev je razvidno, kako potrebna je sprememba zavarovanja rudarskih in fužinskih delavcev za slučaj invaliditete in nezgod. Ako pomislite, da določa zakon najnižjo rento letno 200 K in da se te svote v vseh slučajih nesposobnosti za delo krčevito drže skoro vsa podjetja kot najvišje svote, preko katere more le v redkem slučaju, seveda po »milosti« podjetnika, izjemno dobiti kdo večjo provizijo. Kakor stoji razmere, hoče avstrijska vlada za-

varovanje rudarjev po načrtu splošnega socialnega zavarovanja provizorno, dokler se ne sklene soc. zavarovalni zakon, pospešiti s tem, da predloži v kratkem načrt tega zakona državnemu zboru v posvetovanje. Rudarji in fužinski delavci, ki pripadajo bratovskim skladnicam, bodo to spremembo gotovo z veseljem sprejeli, saj bo pomenila velik korak naprej v delavsko varstvenem delu.

Tobačno delavstvo.

Podporno društvo in Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza se udeležita ob proslavi 40 letnega službovanja svojih članic sodelavk v nedeljo, dne 16. junija 1912 ob 9. uri dopoldne na Rožniku sv. maše, ki jo daruje iz prijaznosti poslanec dr. Jan. Krek. Pri sv. maši poje pevski zbor slavnega društva za delavke. Po sv. maši prijateljski sestanek v salonu pri Čadu. K obilni udeležbi vljudo vabita združena odbora.

× × ×

Delavke v oddelku cigaret prirede to nedeljo, dne 16. junija t. l. na Rožniku ob 8. uri zjutraj slovesno cerkveno opravilo. Vabimo k obilni udeležbi.

Železničar.

Podpisani se zahvaljujem vodstvu Prom. zveze Dunaj za podarjeno mi podporo 10 K in za umrlo mojo ženo Marijo Medved 200 K, katero sem z nepričakovano hitrostjo od Podružnice Zidan most prejel. Kako hitro in pridno me je društvo podpiralo v slučaju bolezni in smrti moje žene, se vidi, zato tudi jaz vsakemu železničarju priporočam Prometno zvezo in tudi priporočam vsakemu pristop k mrtvašnici, kako hitro je tukaj pomoč v slučaju bolezni in smrti je umevno, ker le dobremu društvu je mogoče svoje dolžnosti spolniti, Vam ostanem vedno hvaležni in dober ud Prometne zveze. — Zidan most. Gašpar Medved, prožni delavec.

Idrijske občinske zadeve.

Ko je bilo klavnično vprašanje pred dobrim mesecem definitivno rešeno, smo radovedno čakali, kdaj se nas pokliče k občinski seji, da zadevo uravnamo tako, kakor je prav in treba; toda četudi so prej vedno trdili, da se ne more razpravljati dokler ne odgovori deželni odbor, so sedaj na to pozabili in zaman čakamo, kdaj nas bo župan sklical. Mi mestno občino pozivljamo, naj nemudoma stori vojo dolžnost, da se pereče vprašanje še to poletje reši, kajti čas hiti in ko bo zima pritisnila, ne bomo mogli zidati ne popravljati. Za novo ledenico je že precej tiščakov nabranih, s to svoto se lahko še letos postavi zadaj pri klavnici nova ledenica ameriškega sistema, ki bo poceni in popolnoma zadovoljiva, zato je tudi nepotrebno, da bi čakali, ker se nam lahko drugo leto to zgodi kakor letos, da bo občina brez ledu, klavnica brez ledu in mesarji in gostilničarji brez ledu. Kak red pa je to, ako se nas obsodi uživati smrdljivo meso, ker ga ni mogoče hraniti v ohlajenih prostorih; ako bomo tudi v bodoče navezani na tiste gavge, ki jih naš okusni erar vsako leto sredi mesta pred pošto postavi, se nam to lahko vsako leto primeri, kakor letos — da bomo za ledenico plačevali, pa nobenega ledu imeli! Sedaj vidi vsak, da je šlo gotovim ljudem samo za zidanje in koritarstvo, resno delo jim pa smrdi. Klavnično vprašanje je nujno in ga torej treba takoj rešiti!

Enaka je s Strosovo hišov Rožnih ulicah! Iz gole nagajivosti je prejšnje županstvo stvar zavlačevalo s pretvezo, da je stranka Stros vezana pogoje izvršiti ne pa mestna občina, ki se ni k temu zavezala. Taka trditev je navaden švindel, kajti hiša, ki se ima podreti, ni občinska last, temveč šele svet, na katerem stavba stoji, postane občinski. Vsi posestniki v Rožnih ulicah smo s takim nadlegovanjem oškodovani, najbolj pa posestnica Petkovšek, ki je edino v ta namen ves vrt pred hišo prepustila, ker se bo vrednost poslopij z regulacijo, ki je nujno potrebna, dvignila. Mesto da bi bila občina svojo dolžnost storila, je pa na deželni odbor dvakrat čudno poročala in med drugim trdila, da je hiša št. 126 brezplačno revežem prepuščena, četudi je v njej stanovala tako »revna« stranka, da si je letos novo stavbo postavila; zadeva bi se morebiti ne vlekla tako dolgo, ako bi se ne bil vmes po nepotrebnem vtaknil svetnik Sturm s svojimi »sirotami« ter jih vtaknil v stavbo, ki ni za drugo, kakor da se seže in prostor razširi. V Rožnih ulicah je še dovolj stavbnega prostora in ako bo mestna občina skrbela, da se bo po stavbnem redu vsak posestnik dva metra odmaknil, kakor se žalibog po nemarnosti sedaj ni delalo, tedaj dobimo za zgradbe dovolj prostora in za mesto samo primeren dohod. Skrbite za širjenje ulic in postavno pravilno zgradbo hiš, potem ste dali mestu boljšo regulacijo kakor so sanjavi načrti, o katerih »Slov. Narod« vedno čenča. Mi prosimo odbornike S. L. S., da se za obe zadevi krepko in brezobzirno zavzamejo, naj tudi temu nasprotujejo ljudje, kojih namen je lasten žep ali kojih pamet samo do prihodnje denarske seže, to tem manj, ker je že okrajno glavarstvo v zadevo poseglo in jo ne bo pustilo v nemar kakemu c. kr. liberalcu na ljubo. Ako bi pa skušal znani polnohlačnik v »Narodu« kaj nergati, mu pa danes povemo, da dobi pošten odgovor.

Iz Idrije.

Mnogokrat se je že čulo, da, ko bi ne bila socialna demokracija rešila idrijskih rudarjev, bili bi isti še vedno tam, kjer so bili, predno jih je obiskal ta judovsko-revolucionaren izrodek zadnjega časa. Letos pa smo dobili nov plačilnik, iz katerega posnamemo, da so plače rudarjev pri vseh drugih eraričnih rudnikih, tudi pri takih, kjer niso nikakih Kristanov in enakih mož futrali, našemu plačilniku popolnoma enake, le s tem pristavkom, da delavci drugih rudnikov niso mogli žita in drv zgubiti, ker tega preje imeli niso, mi pa smo še to izgubili in popolnoma pritrdimo županu, da bo o tej izgubi zgodovina govorila, a ne v prilog socialnim demokratom. Zboljšale so se plače tudi uradnikom, paznikom in drugim, ne da bi bili isti socialnodemokratske pijavke na prsa polagali. To je bila zahteva časa. Je-le bilo treba, da je

Miglaj našim bravcem

naj bi bilo sledeče pismo, ki ga je pisal Njegova visokost **Jožef knez Rohan** iz Schottwien: »Presenetljivo učinkovanje **Elza-fluida** presega resnično vse pričakovanje in objaviti morete, da so meni in mojim znancom **Fellerjev Elza-fluid** in **Elza-kroglice** prav izvrstno služile pri raznovrstnih boleznih, kakor pri glavo- in zobobolu, bodanju, trganju, pri bolečinah v križu, kašlju, želodčnih boleznih, slabostih itd., zlasti pa krepi **Elza-fluid** pri oslabelem vidu oči. Zato kar najtopleje priporočam to zdravilo, ki naj ga ne pogrešajo v nobeni hiši.« Naši braveci, ki bi hoteli poizkusiti ta preparat (to zdravilo, morejo dobiti Fellerjev fluid v v. zn. »Elsa« za 5 K franko, ako pišejo naravnost na **E. V. Feller**, dvorni lekarnar v **Stubici**, Elza-trg 264 na Hrvaškem.

ko jima je prej še dal kratka navodila. Oba, spremljana s slugami, sta se podala na kraljev dvor. Palica velikega sodnika Kastilije jima je odprla dvor in pravico, da sta smela kralja poiskati v njegovi spalnici in ga vzbuditi.

Nihče ju ni oviral, da zadostita svoji dolžnosti in pravici.

Ura je bila tri zjutraj.

Kralj je nevoljno pogledal motitelja nočnega miru. Razvil je pergament, ki ga je napol raztrgal.

Kaj je obsegal pergament?

Kastiljski veliki sodnik ukazuje kralju, da naj ob solnčnem vzhodu pride pred njegov sodni stol.

»O, pridem«, zakliče bled in škripajoč z zobmi Don Pedro. Pridem . . . To povejte velikemu sodniku!»

Odposlanca se globoko poklonita in odideta.

Don Pedro je v velikanskem nemiru prečul noč.

Pasqual je v zaprti svoji sobi kleče molil za blagor kraljestva Kastilije.

VII.

Juan Pasqual je sklical še ponoči vse tiste člane najvišjega sodišča skupaj, ki so stanovali v Sevilli in jim javil, da se morajo ob solnčnem

vzhodu zbrati v pravosodni palači k slovesni seji. Prišli so vsi v svoji uradni obleki, zasedli svoje prostore in čakali, kaj da se zgodi. Ko zasede prvi solnčni žarek, stopi s palico pravice v roki med zbrano gospodo veliki sodnik, ki tiho pozdravi zbor, ki je v znak spoštovanja in pozdrava vstal. Najvišji sodnik se vsede na svoj vzvišeni prostor.

Kmalu nato zakličejo slugo:

»Kralj!«

In zopet vstanejo člani najvišjega sodišča.

»Vsedite se, gospodje,« ukaže Pasqual.

»Najvišje sodišče kastiljske države vstane le pred Bogom in pred velikim sodnikom.«

Kralj vstopi in bistro pregleda zbrani najvišji sodni dvor.

»No, gospod veliki sodnik, kaj ukazujete,« pravi kralj, ki koraka v sredo dvorane. »Sledil sem vašemu ukazu, dasi bi se me lahko uljudnejše povabilo.«

»Gospod,« odgovori Pasqual, »zdaj ne gre v tej uri za uljudnost, marveč za pravico. Ne vabi vas dvorjan, marveč prvi sodni uradnik ljudstva.«

»Oho,« zakliče kralj, »zdi se mi, da vam ni izročilo te palice, ki jo menda za žezlo smatrate, ljudstvo, marveč da vam jo je izročil kralj.«

»Ker mi jo je izročil kralj, moram gledati, da sem vreden, ker mi je kralj zaupal ne glede na osebo . . .«

»Nobenega npravnega govora,« zakliče Don Pedro. »Kaj zahtevate od mene?«

»Gospod, ponoči od ponedeljka na torek je bil umorjen v službi zvesti stražnik . . .«

»Naprej!«

»Kralj mi je dovolil tri dni in dve uri, da izsledim morilca. V dveh urah preteče dani mi obrok.«

»No!«

»Gospod, morilca sem že izsledil . . .«

»Res?« kralj porogljivo vpraša.

»In povabil sem ga pred svoj sodni zbor, da se zagovarja, če more! . . . Don Pedro, kralj Kastilije, vi ste obdolženi, da ste umorili Antona Mendeza, načelnika nočne varnostne straže. Sodišče pričakuje, kaj da odgovorite!«

Večina navzočih presenečeno vstane. Pasqual zamahne z roko in vse je mirno.

Don Pedro je najbrže pričakoval to očitani. Nobena poteza se mu na obrazu ne izpremeni.

»Kdo je tako drzen, da se upa kralju očitati umor?«

»Čuli ste, gospod. Ali zanikavate krivdo?«

Imate li bolečine?

Revmatiške, trganje, glavobol, zobobol? Ali ste si jih nakopali na prepihu vsled prehlajenja? Poskusite vendar bol lajšajoči, zdravilni, krepilni Fellerjev fluid z znamko „Elsafluid“. Ta je res dober. To ni samo reklama! Dvanajstotnica za poskušnjo 5 K franko. Izdeluje lekarnar Feller v Stubici, Elsatrg 264 (Hrvatsko).

v tem plačilnem boju zadnjih 15 let po zaslugi rdečih voditeljev več delavcev po zaporih sedelo? Je-li bilo treba, da je bilo nekaj delavcev po zaslugi ravno istih od dela odpuščenih? Je-li bilo treba toliko razpora, razdora in solz v družinah? Je-li bilo treba hoditi skozi 15 majnikov okoli Idrije? Je-li bilo treba rušiti skalo vesti, ob kateri so se še vsi rušilci, od Nerona do danes, sami v prah zrušili? Je-li bilo treba gledati tiste čudne smrti in čudne pokope? Je-li bilo vsega tega in še mnogo drugega potreba? Vprašamo, ali so bili vse to pogoji, da se delavstvo povzpne, da se plača zviša? In kaj je končni rezultat? Tam smo, kjer so naši sotovarši drugih rudnikov, kateri niso marali za tako drage nauke rdečih pijavk in so raje ostali pri dedščini svojih pradedov, pri naukih, ki bodo, kakor druge laživiteze, tako tudi socialno demokracijo v prah zdrobili. Odgovornost za vse žrtve tu in drugod pa za prazen nič nosijo tudi vsi sodelavci, ker so sokrivi vsega zla, ki je izšlo in bode še izšlo iz njih dejanske podpore. Kazali smo in kažemo vso to zlo, ker nočemo nositi pečata molčečnosti in s tem sokrivde.

× × ×

Idrija. Te dni so šli socialni demokratje, oziroma njih deputacija na Dunaj, da predložijo spomenico pri ministrstvu za izboljšanje delavskih plač. Ko so šli pred nekaj dnevi naši penzionisti na Dunaj za izboljšanje pokojnine, spremljal jih je deželni poslanec Gangl. Sedaj pa tudi Gangl ne zaupajo več ter gredo rajši sami, akoravno gredo pri volitvah zanj čez drn in strn. Kaj bodo prinesli domu, ali bo kuhano ali pečeno, o tem bomo še lahko poročali. — Pretečeno nedeljo so imeli naši liberalci veselico pod imenom sv. Cirila in Metoda. Pod tem imenom so liberalci v pivarni plesali in popivali do belega dne. Presmešno je že, kar počenjajo ti ljudje, saj je tak znano, da sta postala pri liberalcih ta dva svetnika le za firlenk, pod katerim se pa dela lahko, kar se hoče. Prejšnji večer je imelo pa društvo »Svoboda« veselico. To društvo hoče biti bolj popularno, zato so pa igrali tudi takl zraven, ki bi bili radi pa še sami bolj popularni. kot je pa to društvo, ki obstoji iz enih par fantov, ki morajo biti samo za parado in nič drugzga. Ant. Kristana se brani gospod predsednik Bilek, ker ga rinejo, da naj bi tudi on imel besedo pri bratovski skladnici. Dvorni svetnik Bilek je imel nekaj pomislekov, češ, da on ni zanj, ker ni delavec. Bravo, še tega je treba! No, pa zaradi nas lahko naredijo, kar hočejo, ker nismo zraven, kar je pač krivično. Gospoda poslanca Gostinčarja prosimo, naj dele na to, da se vpelje proporcionalna volitev za bratovsko skladnico, kakor tudi za delavsko zadružno itd. To krivico čutimo, odkar obstoji ta krivični volilni sistem.

× × ×

Idrija. Dne 5. t. m. so imeli socialni demokrati javni in nejavni shod pri »Črnem orlu«. Bilo je vse kaj drugzga na dnevnem redu, kakor je bilo naznanjeno. Sliši se, da nekaj poka, kateri pok, bomo letos dočakali. Sklepalo se je namreč na shodu, kako bi odpomogli, da bi ne razpadlo »Občno konsumno društvo«. Vzrok je

menda ta, da se člani pogosto izbrisujejo. Poleglo se še ni razburjenje z občnega zbora, in to je tudi vzrok temu razpadu, ker se ne mirujejo tisti tisoči, ki so šli Halijev komet gledat. Zares vse bo kmalu faliralo, žito so nam požrli, dnevnik »Zarja« bo kmalu imela svoj mrk, menda že dnevi šteti, res same klobase za pristne socialne demokrate. Dober tek s temi klobasami tudi tistemu, ki hodi ta teden po hišah pobirat groše za »Zarjo« in zopet bo ena figa več, ker bo v Idriji grošev zmanjalo in jih bomo morali isati zopet pri neem ljubljanskem zavodu, ki mu je »Zarja« prav priljubljena. — Delavec.

Brez slave.

Na kmetih je bila včasih navada, da so prišli črevljarji delati na dom. Po končanem delu se je napravila neke vrste pojedina. V ljubljansko predilnico je tudi prišel pred par leti za ravnatelja Döring; kakor vse kaže, bo kmalu končal, ker je pričel pospravljati svoja šila in kopita. Delavstvo bo kaj lahko preneslo ta udarec, ako gre z njim tudi Debevec, le na ta način se bomo znebili dveh oseb, ki sta že toliko gorja in solz povzročila delavstvu, seveda gresta lahko brez slave in pojedine. V zadnji številki »Naše Moči« je bil precej hud poper, kakor smo videli, ker so gospodje prav po domače kihali. Posebno široko je stopal Reveš. On pravi, da na »Našo Moč« nič ne da. To mi prav dobro vemo, saj se čudimo, zakaj ni oblekel žalne obleke, ko je poginilo »Jutro«, ki je bil zadnji čas njegova hrana. Ravno oliko »Jutra« ga je privedla do tega, da je pričel delavke vlačiti za lase in jih daviti za vrat. Koliko se more delavka proti moškemu braniti, ve vsak otrok, k večjemu če mu v obraz pljune, kakor je dotična delavka naredila, ki je imela popolnoma prav. Bog zna, kako bodo še ljudje njegove otroke vlačili za lase, češar jim pa ne privoščimo. Zakaj je Reveš postal tako strasten liberallec, ne vemo, ko je bil vendar vnet socialni demokrat in tudi s S. L. S. je simpatiziral, pa le toliko časa, dokler jo je rabil. Na primer da so mu duhovniki zastonj pokopavali otroke, da je spravil otroka učit v zavod, ki je last S. L. S. itd. Za vse to je danes zahvala, da mu letijo lepe besede iz ust proti duhovščini, in rad se ponorčuje iz delavca, če je pristaš S. L. S. Dobro si je zapomniti, kako rad psuje duhovnike. Mi ga pa vprašamo, kdo je vzrok, da delavke lasa. Ali se ni ravno Reveš od delavk učil, da zna stroje popravljati, kolikor seveda zna. Z revežem smo za enkrat končali, pazili pa bomo na vsako stvar, ki bo naprjena proti delavstvu, in jo takoj spravili v svet, da tako delavstvo izve, kakšni prijatelji so mojstri (nekateri) in deloma uradništvo v ljubljanski predilnici.

Grozna eksplozija v smodnišnici

v Wöllersdorfu pri Dunajskem Novem mestu se je pripetila pretečeni petek, dne 7. t. m. Ko so nakladali na za to pripravljeni avtomobil smodnik, se je isti iz dosedaj neznanega vzroka vnel, nakar je v trenutku izginilo iz površja celo skladišče, v katerem je bilo okoli 150.000 kg smodnika. Učinek je bil strašen. Po vsej okolici in osobito v Dunajskem Novem mestu so bile

vsled zračnega pritiska pobite skoro vse šipe. Ubitih je bilo več vojaških in civilnih oseb, med njimi tudi nekaj delavcev. Druga eksplozija pa se je dogodila v noči od sobote na nedeljo v takozvanem središču pri Feliksdufu. Tu je šlo v zrak malo skladišče, v katerem je bilo kakih 1000 kg smodnika. Nevarnost pa je bila velika, kanska za v bližini ležeča velika smodniška skladišča. Sodi se in je skoro tudi dokazano, da je pri drugi eksploziji bila vmes zlobna roka.

Katoliška delavska društva v Nemčiji.

Močno in mogočno so razvita katoliška delavska društva v Nemčiji. Katoliška delavska društva, ki so združena v zvezah katoliških delavskih društev zahodne, južne in vzhodne Nemčije, in ki so pravkar zborovala v Frankobrodu ob Meni, trajno napredujejo in štejejo že nad 300.000 članov. Nasprotno pa šteje Zveza katoliških delavskih društev v Berolinu s svojimi strokovnimi oddelki le do 10.000 članov. Katoliška delavska društva v berolinski zvezi so imela leta 1909 dohodkov 280.372, leta 1910 266.266 in leta 1911 257.213 mark. Njih strokovni oddelki so imeli leta 1909 244.000, leta 1910 226.000 in leta 1911 pa 154.000 mark. Krščanska strokovna društva pa štejejo zdaj že 360.000 članov, ki prispevajo vsako leto nad 30.000.000 mark. Premoženja imajo približno sedem milijonov mark.

Javni socialni muzeji.

V glavnem mestu Argentinijske, Buenos Aires, so nedavno ustanovili socialen muzej. V njem zbirajo podatke, ki tičejo socialno in gospodarsko življenje v Argentinijski. Muzej ima socialno knjižnico in arhiv, izdaja časopis, prireja predavanja in študijska potovanja in pospešuje, da se ustanavljajo socialno znanstvene učne stolice po vseučiliščih. Nadalje pa imajo delavska ministristva sledeče južnoamerikanske ljudovlade: Argentinijska, Chile, Mehiko in Uruguay.

?Kateri

kavini pridatek naj kupim? Izbira je v resnici težka, — kajti toliko ponudb človeka naravnost zbega!

Kaj rabite Vi, gospa soseda? — Jaz? — Jaz sem in bom ostala pri preizkušenem

pravem : **Frankovem** : pridatku za kavo s kavinim mlinčkom;

od tega zadostuje : manjša : množina; on povzroči najlepši, zlatorjavni, čisti zvretek, toraj močno, slastno kavo!

»Zanikavam!«

»Odgovorite mi, kar vas vprašam . . . Ali še vedno z menoj vred sodite, da je bil morilec tisti neznani ljubimec done Leonore, katerega je služkinja Pasquita vsako noč skrivaj izpustila v hišo dona Salusta?«

»Da. A vi hočete morebiti trditi, da sem bil jaz tisti ljubimec . . .?«

»Gospod! Veliki Cid Campeador je daroval enemu vaših hrabrih prednikov dragocen pečatni prstan, ki ga je junak vzel nekemu po njem umrčenemu kralju Mavrov. Vaš prednik je ukazal, da naj vsak njegov naslednik smatra ta prstan kot svet in naj ga nikdar ne da iz rok. Če ste upoštevali to določilo, gospod, morate imeti še prstan. Ali ga morete pokazati ali pa poslati ponj?«

Kralj molči.

»Tu je prstan, gospod. Ali ga poznate?«

Don Pedro iznenaden pogleda prstan.

»Ha, izdajalka!« tiho zaškrtlja z zobmi.

»Gospod,« nadaljuje Pasqual, »ljubimec, katerega i vi smatrate za morilca, je vrgel ta prstan ponoči od nedelje na ponedeljek, ko je zadnjič zapustil dono, proti oknu. Njegova običajna spretnost ga je pa takrat zapustila; prstan ni padel skozi okno.«

Tiho mrmljanje po dvorani. Don Pedro se

pa zadovoljno smehlja; dona Leonora ga ni izdala.

»Kaj odgovorite na to?« vpraša Pasqual.

»Pripoznam prstan. Moral sem ga kje izgubiti ali mi je pa bil izmanjen.«

»V teh štirih dneh ga niste pogrešili, dasi ste ga sicer vedno nosili na kazalcu svoje leve roke?«

Kralj zopet obmolkne.

Pasqual se obrne k stražniku in jim ukaže:

»Prinesite mrtvo truplo Antonia Mendeza. Ker obtoženec taji, naj se očisti s prisego tako, da položi svojo roko na zevajočo umorjenčevo rano in da pri svojem in svojih starišev izveličanju . . .«

»Stoj!« zakliče kralj. »Prisiljeno se smehlja je pristavi: »Priznam, Juan Pasqual, da znaš izborni izpraševati. Izkušnjo, ki sem te ji podvrgel, si zadovoljivo prestal. Priznam, česar bi resno tudi ne bil zanikaval, da sem usmrtil Antona Mendeza. Stvar je izvršena in se ne more več izpremeniti. Kaj še zahtevate?«

»V globoki žalosti čujem, da je kralj usmrtil z lastno roko svojega podanika in da to tako lahko misljeno presoja . . .«

»Le počasi, gospod veliki sodnik,« hitro Pasquala prekine kralj. »Ne gre za umor, marveč za pravičen dvoboj.«

»Postava, gospod, dvoboja med kraljem in njegovim podanikom ne pozna.«

»Dobro, torej sem postopal v pravični samobrambi.«

»Ali prisežete, gospod, da vas je prvi napadel Antonio Mendez?«

»Ne, a zakaj ni ubogal, kar sem mu ukazal?«

»Ne on, marveč vi bi ga bili morali ubogati, ker je zastopal postavo, ki je več kot kralj!«

Don Pedro zopet obmolkne.

Pasqual se obrne k članom najvišjega sodišča in vpraša:

»Ali je, plemeniti gospodje, kdo med vami, ki bi ne smatral, da je obtoženec priznal in da se mu je dokazalo, da je umoril Antonia Mendeza?«

Nihče ne vstane.

»Gospod! Po stari in dobri kastiljski postavi, ki jo moram čuvati, boste jutri, ko bo bila ura poldne, na trgu Giraldu, kjer se je zgodil zločin, pred sevilskim ljudstvom čuli svojo sodbo. Zdaj boste pa zastavili svojo kraljevsko besedo, da pridete točno in neoboroženi na navedeni trg.«

»In če svoje besede ne zastavim,« vpraša ošabno Don Pedro?«

(Dalje prih.)

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
I. 1910. čez 87 milijonov K.
Stanje vlog čez 21 milijonov K.
Lastna glavica
■ K 608.996.84. ■

Ljudska
posojilnica

registr. zadruga z neomenjeno zavezo
Miklošičeva cesta 6
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franc. cerkvijo
prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. terjih obrestuje **4 1/2 %** brez
po kakega odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, gra-
ščak, drž. in dež. posl. predsednik; Josip Šiška,
stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton
Belec, posest., podj. in trg. v št. Vidu n. Lj.; Dr.
Josip Dermastia; Anton Kobi, pos. in trg., Breg
pri Borovni.; Karol Kauschegg, velepos. v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani;
Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni
posest. v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posest.
in blag. „Ljudske posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.;
Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani;
Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povsod „Našo Moč“!

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Kakovostni Pojasnili daje se brezplačno.

Priporočamo domačo trgovino z oblekami
Maček & Komp.
Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol, LJUBLJANA
Mestni trg št. 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vozenin, čipk, rokavic, nogavio,
otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov,
žepnih robocev, ovratnikov, zavrtnic, volno,
bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

ANT. BAJEC, Ljubljana
cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisi. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetlic.
Zunanja naročila z obratno pošto. Brzjav: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET
urar in draguljar, Ljubljana
Šelenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.
Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

Josip Vidmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred škofijo št. 19.
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

**Dežnike in
solnčnike**
domačega izdelka

najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

Iv. Buggenig, sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo že-
leznico št. 5.
Priporočata svojo veliko zalogo vsakovrstnih sodov. Prevzema tudi vsa v
njegovo stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in
šivalnih strojev
za rodbino in obrt.

A. Lukič
Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posinani prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog,
škatljica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Sladin“ za otroke škatlja 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo
steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, stekl. 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v, in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana
Prešernova ulica
:: priporočata svojo ::
veliko zalogo čevljev
:: domačega izdelka ::

**Agitirajte za naše časopise, po-
sebno za del. list „Našo Moč“.**

Pozor slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini
JANKO ČEŠNIK
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Štritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!
Samo 6 dni!
Havre
New-York
francoska prekomorska družba
Veljavne vožnje liste (Sifkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARD**
oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši „Kmetke posojilnice“ nasproti gostilne
pri „Figovcu“.

**Spominjajte se pri vseh prireditvah,
pri vseh veselih in žalostnih dogod-
kih „Slovenske Straže!“**

TEOD. KORN
pokrivalce streh in klepar, vpeljalec strelodovov ter instalater
vodovodov, LJUBLJANA, POLJANSKA CESTA 8.
Priporočata se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleskim, francoskim in tuzemskim škrljem z asbest-ce-
mentnim škrljem (Eternit) patent Hartschek z izbočno in ploščnato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galen-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.